List 41. **NOVICE** Tečaj XLIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 14. oktobra 1885.

Obseg: O boleznih in elementarnih poškodbah sadnega drevja. — Imenik obdarovanih živinorejcev na živinski pokrajinski razstavi v Postojni dné 10. oktobra 1885. — Imenik obdarovanih živinorejcev na živinski razstavi v Kranjski gori dné 12. oktobra 1885. — C. k. kmetijska družba kranjska. — Gospodarske izkušnje. — Vprašanja in odgovori. — Občinam, oziroma slavnim županstvom trnovsko-vremske doline v prevdarek. (Dalje.) — Trgovinska in obrtna zbornica. (Konec.) — Iz državnega zbora. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O boleznih in elementarnih poškodbah sadnega drevja.

Spisal M. Rant.

Božja narava je uže tako stvarjena, da ima v njej vsaka stvar svoje nasprotnike, kateri jo na vse zadnje tudi umoré in pokončajo. Ne le ljudjé in živali, nego tudi rastlinstvo, med tem osobito sadno drevje, je mnogim in raznim boleznim podvrženo ter elementarnim silam prosto razpostavljeno. Boleznim pri ljudéh in živalih pripisujejo se posebni vzroki; tudi boleznim sadnega drevja so gotovi vzroki podlaga. Ako pa hoče zdravnik kako bolezen popolnem ozdraviti, mora pred vsem vzroke, iz katerih je nastala, temeljito in popolnoma poznati, sicer bi bolezni ne le ne ozdravil, nego jo le še povečal in v smrtonosno spremenil. Taka godi se tudi domačemu sadjerejcu gledé bolezni njegovega sadnega drevja. Ni še zadosta, da je domači sadjerejec popolnoma izurjen v pridobivanji krepkih sadnih divjakov iz semena, požlahtnjevanji taistih, pravilnem nasadu na stalno mesto, oskrbovanji, snaženji in gnojenji sadnega drevja, nego on mora biti sadnemu drevju tudi pravi in izurjeni zdravnik. Ako on to ni, mu tudi sadjereja pravih in zaželjenih dohodkov dajala ne bode. Da bode pa domači sadjerejec tudi svojemu sadnemu drevju mogel pravi zdravnik biti, namenil sem se v sledečih potezah najnavadnejše bolozni sadnega drevja ter vzroke, iz katerih nastajajo in pa načine, po katerih se zopet odpraviti in ozdraviti morejo, natančneje spisati.

Sadno drevó, katero je v normalnem razvoju svojem po kakem notranjem ali pa zunanjem vzroku moteno in zadrževano, je bolno. Vse bolezni sadnega drevja izvirajo pa ali iz napačne izgoje in nepravilnega oskrbovanja taistega, ali pa tudi od nepovoljnih vremensko-ozračnih okoliščin, katere na sadno drevje na eni ali drugi način slabo in škodljivo vpljivajo. Prvi pogoj, kako bolezen zopet radikalno ozdraviti, je ta, da se jo dobro in popolno pozná. — Veliko težje, kot drevesno bolezen prav spoznati, je pa vzroke, iz katerih je nastala, natančneje in strogo preiskati; le ako se nam je to posrečilo, ozdraviti nam bode mogoče bolno sadno drevo zopet popolno ter je pred prezgodnjim poginom oteti.

Slučajev, ob katerih kako sadno drevo potem, ko bilo je neko gotovo stopinjo svoje normalne starosti nemoteno dočakalo, pogine in zamre, pa nikakor ne moremo in ne smemo med drevesne bolezni prištevati.

Preidimo k stvari sami, k drevesnim boleznim namreč.

I. „Pereči ogenj“ in „rak“ na sadnem drevji.

Med vsemi drevesnimi boleznimi, katere provspevanje sadnega drevja zadržujejo in oškodujejo, sta najpogostneji „pereči ogenj“ in pa „rak“. Ti bolezni največ in najpogostneje napadete jabolčno sadno drevje. Ker sta si te dve drevesni bolezni skoraj kot krajcar krajcarju podobni, se med domačimi sadjerejci tudi dostikrat druga z drugo zamenjujete, to je, da se „pereči ogenj“ smatra za „raka“, a „rak“ pa za „pereči ogenj“. Ta zamena pa nikakor in nikdar na pravem mestu ni in biti ne more. Pereči ogenj napravi na deblih in vejah sadnega drevja rane, katere se nam po svoji zunanji obliki črne, kot bile bi osmojene in sežgano-suhe, kažejo. Ta drevesna bolezen prikaže se na najzunanjejših delih sadnega drevja; pravi in edini vzrok tej bolezni so pa zunanje drevesne poškodbe, katere se v posledici v „pereči ogenj“ spremené. Ako take rane „perečega ognja“ na sadnem drevji natančneje preiskujemo, opazimo v njihni sredi vsušeni črni les, okolo katerega obrobkov razvijajo se nepravilne, po kambiju nastale otekline; zaradi nepravilne razdelitve kambija na takih mestih se rane „perečega ognja“ na sadnem drevji ne morejo lepo in popolno zarasti in obliti; dostokratov se pa še celó ne zarastejo ne ter v posledici suh les v njeni sredi na deblu in vejah trohneti prične. Take rane so pa na jabolčnem drevji tudi „krvnim ušém“ pravo gnjezdo.

„Rak“ sadnega drevja je ona bolezen, vsled katere po deblu in vejah nastanejo oteklinasti izrastki, ali vozlaste in mehurčaste izbokline. Te otekline po vejah in na deblu drevesnem pa navadno niso posledice zunanjim drevesnim poškodbam, nego so temveč nastale po nepravilni razdelitvi in toku drevesnega soka, kateri se je v takih bunkah preobilno nakopičevati in nabirati pričel. Ako tako bunko (rakovo oteklino) prerežemo,

zapazimo v njej ves žilčast, pikčast in popolno nenormalno razviti les, kateri s pravim in popolno razvitim lesom iste drevesne vrste prav nikakoršne sličnosti nima. Take rakove bunke (otekline) na sadnem drevji se v posledici prav rade in pogostoma same ob sebi razpokajo in trohneti pričnó.

(Dalje prihodnjič.)

Imenik obdarovanih živinorejcev na živinski pokrajinski razstavi v Postojni

dné 10. oktobra 1885.

Za bike:

1. premijo g. Filip Kavčič, posestnik na Razdrtem;
2. premijo g. Fentler, posestnik v Postojni;
3. premijo g. Blaž Domine, posestnik v Selcah;
4. premijo g. Andrej Jebačin, posestnik v Senožečah.

Za krave:

Za krave čistega plemena

1. premijo g. Matevž Lavrenčič, posestnik na Vrhpolji.

Za krave mešanega plemena

1. premijo g. Aleks. Ličan, trgovec in posestnik v Il. Bistrici;
2. premijo g. Matevž Milavec, posestnik v Gorenjem Logatcu;
3. premijo g. Alojzi Dekleva, posestnik v Postojni;
4. premijo g. Josip Lavrenčič, posestnik v Postojni.

Za telice:

1. premijo g. Josip Dekleva, posestnik v Postojni;
2. premijo g. Miha Mauer, posestnik v Kočah;
3. premijo g. Franjo Klemenc, posestnik v Postojni;
4. premijo g. Josip Fajdiga, posestnik v Zalogu.

Imenik obdarovanih živinorejcev na živinski razstavi v Kranjski gori

dné 12. oktobra 1885.

Za bike:

1. Državno premijo in diplomo c. k. kmetijske družbe g. Miha Razinger iz Podkorena;
2. državno premijo in diplomo c. kr. kmetijske družbe g. Alojzij Schrey iz Jesenic;
3. deželno premijo in diplomo c. kr. kmetijske družbe g. Primož Kocijančič iz Dovjega;

diplomo c. k. kmetijske družbe gospá Jerica Pečar iz Podkorena.

Za telice:

1. Državno premijo in diplomo c. k. kmetijske družbe g. Andrej Willman iz Dovjega;
2. državno premijo g. Simon Zima iz Dovjega;
3. deželno premijo g. Josip Košir iz Belepeči;
1. premijo občine Kranjska gora g. Jakob Jančar iz Dovjega;
2. premijo občine Kranjska gora g. Franjo Cuznar iz Podkorena;
3. premijo občine Kranjska gora g. Josip Rabič iz Kranjske gore;

diplomo c. kr. kmetijske družbe g. Josip Krsnik iz Loga.

Za krave:

1. Državno premijo g. Janez Pleše iz Podkorena;
2. državno premijo g. Blaž Artelj iz Kranjske gore;
3. deželno premijo g. Janez Cuznar iz Podkorena;
1. premijo občine Kranjska gora g. Jakob Košir iz Kranjske gore;
2. premijo občine Kranjska gora g. Josip Robič iz Kranjske gore;
1. diplomo c. k. kmetijske družbe g. Alojzij Schrey iz Jesenic;
2. diplomo c. kr. kmetijske družbe g. Janez Jakelj iz Kranjske gore.

Gospodarske izkušnje.

Stajališče črnih jagod ali borovnic.

Ker je znano, koliko škode napravijo nabiralci črnih jagod gozdom, povemo, kaka tla jim ugajajo:

„Črne jagode najrajši rastejo v šilovnih, posebno v bolj na redko zaraščenih starih borovih gozdih, na sprstenine bogatih, peščeno-ilovnatih tleh.

Na planem ali suhih peščenih tleh črne jagode ne rastejo. Ako jih hočeš zatreti, posekaj stare borovce, pusti nekaj časa goli svet in videl boš, da bodo zginile. V gošči mladega drevja tudi ne rastejo rade, ravno tako jim ne ugajajo mokra-ilovnata, kakor z mahom preraščena tla. Visoke gore ljubijo bolj ko ničave.“

Kako miši iz vrtov pregnati.

S strihninom ali fosforjem pripravljeni pšenični zrni se dobé v lekarnah ali pa jih lekarnarji po zahtevi napravijo. Enaka zrna miši rade pojedó. Ker pa le zunaj lukenj poginejo, se je bati, da bi se druge živali, kakor prašiči, sove itd. ne zastrupile.

Iz tega vzroka se priporoča useden ogelnokisel barjum, kateri povžit provzroči, da miši v luknjah omagajo in poginejo. To sredstvo se pa tako-le naredi: „Vzemi četrt funta usedenega ogelno-kislega barjuma, katerega kupiš v lekarni, deni funt lepe ječmenove moke zraven in prilij vode. To zmes mešaj toliko časa, da postane trdo testo. Napravi iz tega testa kroglice kakor bob velike in jih meči po eno v posamezne mišje luknje“.

Past za kune.

Kuna je še bolj zvita, kakor lisica, zato se v navadne pasti ne vjame rada. Zaradi silne škodljivosti in drage kože jo pa na več načinov lové. V novejšem času lové jo tako: „Poišči ne prav v goščavi 10 cm. debelo smreko, kakoršno je vihar nagnil. Če enake ne najdeš, nasekaj zdravo smreko, pazi pa, da bode deblo samo 1 m. od tal. Zvrtaj v deblo dve luknji, 30 - 35 cm. eno od druge. Zabij poleg spodnje luknje na spodnji strani debla (pri tleh) žebelj s široko glavo. Na ta žebelj priveži in nekolikokrat okoli njega ovij dobro skalen, tanek 1·5—2 m. dolg drat. Potegni drat skozi zraven žeblja se nahajajočo luknjo od spodaj na vzgor in zopet nazaj in napravi se na zgornji strani debla precej velika zanjka. Drat se potegne potem po spodnji strani debla do zgornje luknje, skozi to luknjo zopet gori in nazaj in zanjka je zopet narejena, konec drata pa visi spodaj debla. Deni našopano veverco z repom po konci k zgornji zanjki. Vtakni ji glavo do oči v zanjko, tako, da bode držala spodaj luknje na dratu privezan kamen. Kuna misleča, da bode dobila dobro južino se po tihem k spodnji zanjki priplazi. pomoli glavo skozi zanjko, zgrabi veverico za hrbet in jo nazaj potegne. Zanjka pade veverici raz glave in hipoma zadrgne se tudi spodnja zanjka, v kateri se kuna zaduši. Na ta način nalovilo se je uže na tisoče kun“.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Seja glavnega odbora dné 11. oktobra 1885.

Seji predseduje na mesto bolnega gospoda družbinega predsednika gosp. podpredsednik J. Fr. Seunig. Navzoči so bili gg. odborniki: Brus, Detela, Jerič, Neweklovski, Murnik, Robič in Witschl ter tajnik g. Gustav Pirc.

Obravnavalo se je o sledečih predmetih, koji vsi so bili na dnevnem redu.

Odbor vzame na znanje, da je „Smithsonian Instution“ v Washingtonu, kateri s kmetijsko družbo knjige menjava, poslal dva dela spisa „North american Ethnology“.

Tajnik poroča, da se je ukrenilo s prošnjo vipavske podružnice zarad podpore po povodnji poškodovanim tako, kakor se je sklenilo v zadnji seji glavnega odbora.

Vsled vloge gospoda odbornika Jeriča, predsednika kranjskega čebelarskega društva, prosil je glavni odbor sl. c. kr. ministerstvo za podporo ob priliki potovanja predsednika čebelarskega društva k zboru avstrijsko-nemških čebelarjev v Lignice na Prusko. Sl. c. k. kmetijsko ministerstvo blagovolilo je to prošnjo takoj povoljno rešiti.

Predsedništvo c. k. deželne vlade v Ljubljani naznanja glavnemu odboru, da je imenovalo svojim zastopnikom pri subvencijskem odboru c. k. kmetijske družbe na mesto vpokojenega vladnega svetnika gosp. pl. Wurzbacha, gospoda c. kr. vladnega svétnika Antona Globočnika.

Tajnik poroča o rešitvi uloge na sl. c. kr. kmetijsko ministerstvo zastran državne štipendije ter pové da je ministerstvo podelilo imenovano štipendijo Fr. Štupar-ju iz Vodic za pohod višje kmetijske šole v Dečin-Liebwerdu.

Sl. c. kr. kmetijsko ministerstvo dopošlje družbi spis c. k. gozdnega svétnika K. Schindler-ja „O upravi gozdov, koji so v oskrbi c. k. poljedeljskega ministerstva“ s pridjanim atlasom.

Prošnje za ovce ukviškega plemena oddajo se odseku v poročilo.

Tajnik poroča o stanji subvencijske zaloge za živinorejo, ter predlaga za letos še en nakup bikov čistega plemena in sicer belanskih bikov, ki se imajo prodajati v Kranji. Predlog se sprejme.

Vloga učitelja na podkovski šoli gosp. E. Schlegelna zarad poprave okolov na prostorih družbine živinozdravnišnice se po daljšem razgovoru tako reši, da se poprava le samo tam izvrši, kjer se prostori za namen, kojemu so odredjeni, tudi porabljajo.

Tajnik Gustav Pirc poroča o razmerah, tikajočih družbeno živinozdravnišnico ter konečno nasvetuje: Glavni odbor uvidi neobhodno potrebo živinozdravnišnice v Ljubljani, a on ni ustani pri skromnih denarnih sredstvih kmetijske družbe, še na dalje živinozdravničnega poslopja in prostorov ohranjevati iz svojih sredstev tem manje, ker je družbina živinozdravniška šola razpuščena. Iz teh uzrokov obrne se naj glavni odbor na visoko c. k. deželno vlado, na sl. deželni odbor kranjski in na sl. mestni magistrat ljubljanski s prošnjo, da imenovani uradi oziroma odbori pripomorejo k daljni ohranitvi neobhodno potrebne živinozdravnišnice v Ljubljani s primernimi subvencijami. Glavni odbor sprejme nasvete tajnikove.

Na novo v družbo se sprejme gospod August Vester, c. kr. profesor v Ljubljani, in gospod Anton Šoklič, župan in posestnik na Potocih pri Javerniku.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 43. Tukaj imajo nekateri gospodarji navado, dajati konjem po eno žlico žvepla med otrobi z namenom, konje odebeliti. To se tudi res zgodi, a prosim Vas, poročite nam, ni li to dejanje konjem škodljivo? (J. B. v Z.)

Odgovor. Navada, konjem žveplo dajati z namenom, jih odebeliti, nam ni znana in tudi ne verjamemo, da se s žveplom imenovani vspeh doseže. Žveplo samo na sebi ni ravno škodljivo, a koristno tudi ne bo, vsaj na prebavljavne organe gotovo slabo vpliva. Zdi se nam, da se motite v imenu. Tisto, kar se daje konjem iz gori navedenega namena je arzenik (mišica), ki je v tej obliki, kakor se konjem navadno poklada, res zeló podoben žveplu. Ako smo pravo uganili ter v Vašem kraji dajate konjem arzenik, ne pa žveplo, moramo Vam povedati, da se željeni vspeh res doseže, a to na škodo živalinega zdravja. Tako pokladanje arzenika, kot je pri nas običajno, sme se primerjati z bičem (gajžlo). Dokler konj bič čuti, tudi teče in dokler se mu daje arzenik, je konj debel, dobro izgleda ter je čvrst, a ko se z arzenikom poneha, je konj slabši kot prej ter slabše jé in prebava. Dostikrat res marsikateri konj, ki je sicer zdrav, vendar ne mara jesti in vedno shujšano izgleda, dá se zboljšati z arzenikom, a ne na taki način, ampak drugače. Kupi se namreč v lekarni Fowlerjevo tekočino (v kateri je arzenik raztopljen) ter se dá konju na kruhu ali sladkorju prvi dan 2 kapljici, drugi dan 3 itd., vsaki dan po eno več, da se pride na 30 kapljic, potem se pa zopet odvzame na dan po eno kapljico, da se pride zopet na dve nazaj. Na to se gré še enkrat do 30 kapljic in nazaj ter se potem popolnem preneha ali pa ostane na 2 do 4 kapljicah. Ako uže hočete toraj arzenik rabiti, priporočamo Vam edino le na navedeni način.

Občinam, oziroma slavnim županstvom trnovsko-vremske doline v prevdarek.

„Sè združenimi močmi se vse doseže.“

(Konec.)

Ker je na takih mestih zemlja spočita, rastlo bi tako omenjeno sadno drevje jako naglo in bujno, ter bi v malo letih brez posebnih nesreč tudi prav obilo rodilo in bogatega pridelka v prid občinskih blagajnic dajalo.

So pa tudi druge skupne lege po teh krajih, katere sedaj toliko kot prav nobenega dohodka občinam ne donašajo, a so za napravo vinogradov po njenih legah kot nalašč vstvarjene. Kakor prvoimenovana, tako dala bi se tudi ta zemljišča po vzajemnem delovanji občinam v prid jako plodonosno kultivirati in s trtami nasaditi.

Pridelki, oziroma na novo pridobljeni produkti od takih in tako kultiviranih zemljišč naj bi se v posledici tudi „sè združenimi močmi“ brezplačno (po tlaki) leto za letom skupaj pospravljali in za promet prirejevali. Iztrženi novci za češplje, slivovec, tepke, mošt in vino, kar bi se na takih skupnih zemljiščih pridelovalo, stekali bi se v posledici v dotične občinske blagajnice vsem občincem na korist. In ti novci služili bi v prvi vrsti v pokritje ob začetku pričujočega dopisa omenjenih plačil. Ob dobrih in rodovitnih letinah bi se po občinah na ta priprosti način dalo toliko denarja za občinske blagajnice pridobivati, da bi ga preko poravnave vseh občinskih plačevanj še kaj preostajalo in bi občincem niti solda tako imenovanih „zlogov“ plačevati treba ne bilo.

Ali bi ne bilo uže samo to prava blaginja za splošno dobro tukajšnjih občin? Neovrgljivo gotovo!

Po drugi strani bi pa na takih pašnikih pod zadosta narazen posajenem imenovanem sadnem drevjem tudi za živinsko pašo več in boljše trave priraščalo, nego jo sedaj; živina ne bila bi tako prosto vsem elementarnim silam: vročini, vetrovom, nalivom in viharjem na pašnikih razpostavljena, kot je tu in tam pri sedanjih okoliščinah. — Tudi dolgotrajna suša bi na gola tla ob poletnem času tako hudo in direktno več vpljivati ne mogla ter ne bi vse ruševine na takih golih mestih tako hudo požigala, kakor ji je to seda ob gotovih časih mogoče. Tudi te okoliščine so resnega premisleka vredne.

Ne vem res toraj, zakaj in kako bi morali nekateri tukajšnji pašniki, oziroma splošna občinska zemljišča, katera se sedaj le nepovoljno lastnikom — občinam — rentujejo, a so za prekoristno sadjarstvo, deloma tudi trtorejo, kot nalašč vstvarjeni, tudi v prihodnje pri sedanjem „status quo“ ostati?

Kjer je dosta potreb, treba je tudi dosta virov najti, kateri ljudstvu potrebnih pripomočkov za obstoj njegov dajo in nudijo. Cela tukajšnja dolina ima pa v sebi še lepih in obilnih zakladov skritih, kateri pa sami ob sebi iz zemlje zlezli ne bodo. Brez modrega in umnega prizadevanja z ljubeznijo za koristno stvar združenega ne pospešuje se nikjer blagodejni napredek.

Prav veselilo bi me, ako bi se še kak drug za stvar vneti naprednjak iz tukajšnje doline o tej važni zadevi javno oglasiti hotel, da se prevažna zadeva temeljito pretrese in stvarno obravná. Potem pa „sè združenimi močmi“ na plodonosno delo — brez odloga in obotavljanja! Uže sedanjim prebivalcem te doline, a še posebno pa bodočim naslednikom bilo bi breme vsakovrstnih plačevanj iz občinskih blagajnic na povedani način izdatno in gotovo olajšano. Te moje opazke naj bi se pa izvolile ravno tako blagovoljno sprejeti, kot iz pravega blagega namena izvirajo. M. Rant.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Konec.)

Na priporočbo gosp. odb. svetnika Pakiča vzprejel se je predlog V. enoglasno.

VI. Gospod odb. svetnik Vaso Petričič poroča o prošnji za preložitev na dan 10. avgusta določenega sejma v Mozelji na dan 20. maja vsacega leta.

O tej zadevi povprašane občine prošnji niso utrdno ugovarjale in ker ne gre za pomnožitev obstoječih sejmov, proti tej tudi vzrokov v narodno-gospodarskem oziru ni, predlaga odsek: zbornica naj se v odgovoru na vis. c. kr. deželno vlado izreče za preložitev sejma.

Predlog je bil vzprejet.

VIII. Gospod odb. svetnik Mihael Pakič poroča o prošnji odbora za oskrbovanje premoženja v Prigorici za dovoljenje treh letnih sejmov za blago in živino.

Tako prošnjo je bila podala občina Dolenjavaška, v katero spada Prigorica, leta 1861. in 1870., le s to razliko, da se je prosilo, naj bi se sejmi vršili v Dolenjivasi. Zbornica je morala takrat predlagati, naj se prošnji odreče, z ozirom na veliko število obstoječih sejmov v političnem okraji kočevskem; dalje z ozirom na to, da ni bilo pravih vzrokov za dovoljenje, in pa zato, ker so temu ugovarjale občine s sejmskimi pravicami. Ako se pomisli, da Prigorica niti miljo ni oddaljena od Ribnice, ki ima pet letnih sejmov za blago in živino, in da ima prav bližnja Sodražica tudi tri letne sejme, je tedaj težko dvomiti, da bi teh osem sejmov prebivalcem Dolenjevaške občine ne ponujalo zadostne prilike, oskrbeti si potr ebnega blaga, kakor tudi spečati svojih izdelkov in živine.

Vrhu tega nasprotujejo izbrani dnevi s sejmskimi dnevi druzih občin, ki so se po največ izrekle proti dovoljenju, na kar se mora posebno ozirati zavoljo tega, da se ne oškodujejo uže obstoječi sejmi.

To pomišljajoč se izreče odsek, kakor politično oblastvo proti podeljenju predlagajoč: zbornica naj se izjavi v zmisli poročila.

Predlog je bil vzprejet.

VIII. Gospod odbor. svetnik Vaso Petričič naznanja, da so bili uzorci neke določene teže prej colnine prosti, nekaj časa sem pa niso več. Naznanila o došlih uzorcih dostavlja pošta napisancem, uzorce pa izroča colnemu uradu v colno opravo, kamor morajo dotični po njo. Ker se za tako ravnanje potrati mnogo časa, izrekli so agenti željo, naj bi se gledé colne uprave uzorcev ravnalo tako, kakor po nekaterih drugih mestih. V teh mestih se opravljajo po pošti došli uzorci v uradnih urah po colnih uradnikih in potem jih dostavlja napisancem pošta, ki pobira tudi colnino.

Po mnenji govornika bi se to dalo doseči brez veliko težav, tedaj predlaga: zbornica naj se obrne v tej zadevi do vis. c. k. trgovinskega ministerstva s prošnjo, da bi v sporazumljenji z vis. c. kr. ministerstvom za finance blagovolilo za colno opravo uzorcev dovoliti one olajšave, kakoršne imajo nekatera druga mesta.

Gospod svetnik Ivan Perdan podpira predlog, ki je bil potem vzprejet.

IX. Gospod zbor. svetnik Maks Krenner poroča, da se od meseca julija t. l. sem naznanila cesarjevič-Rudolfove železnice dostavljajo strankam z nakrižnim zavitkom po pošti. Vsled tega se zakasnuje dostavljanje naznanil v Ljubljani najmanje za pol dne, na deželi za pol dne, včasi pa tudi za cel dan; nasledek tega je, da trgovci mnogokrat blago prepozno sprejemajo in škodo trpijo.

Ravnateljstvo državnih železnic si prizadeva, da kolikor mogoče ustreza željam udeležencev in da pospešuje trgovinske koristi; govornik predlaga torej: zbornica naj se obrne do vodstva državnih železnic, naj bi blagovolilo ukreniti, da bi se dostavljale naznanila strankam zopet na prejšnji način.

Predlog se vzprejme.

X. Gospod odbor. svetnik Anton Klein predlaga to-le: zbornica naj poprosi vis. c. k. deželno vlado, naj politična oblastva pripravi na to, da bodo zahtevale zadrugovanje.

Pri glasovanji se predlog vzprejme.

XI. Gospod odbor. svetnik Alojzij Jenko opomni, da je zadruga pekov pravila uže pred več časa predložila, ne da bi bila dosedaj še rešena.

Gospod deželni komisar c. kr. dvorni svetnik grof Chorinsky pravi, da se bode dotična rešitev v kratkem dostavila.

Politične stvari.

Iz državnega zbora.

(Dalje.)

Predsednik komisije za državne dolgove dr. vitez Šrom naznanja, da je mandat udov te komisije minul in da je treba volitve novih udov in namestnikov.

Brambovski minister grof Welsersheimb predloži načrt postave o nabiranji za leto 1886. potrebnih rekrutov.

Pri dnevnem redu vrši se žrebanje poslancev v IX. oddelkov zbornice, dalje izvolijo si oddelki svojega pred

sednika, njegovega namestnika in po dva zapisnikarja. Ko je to dovršeno, oddajo se akti o volitvah po žrebanji posameznim oddelkom v pretres in poročanje.

Predsednik naznani po dovršenem žrebanji izid in imena poslancev v vsak oddelek ter naznani, v katerih prostorih naj si vsak oddelek izvoli svoje predsedstvo. Po izvršitvi naznani izid volitev v predsedstvu, konečno pa ono, kateri volilni akti so se po žrebanji oddali vsakemu oddelku, in kedaj bodo oddelki zborovali. Konečno predsednik naznani dnevni red III. seje.

V tretji seji dne 2. oktobra prebrale so se najprej imena onih poslancev, katerih volitve so bile tudi v oddelkih neoporečene in te je zbornica skupaj potrdila.

Ugovorilo se je samo zoper potrjenje izvolitve dalmatinskega poslanca Bulata, akoravno se zoper njegovo volitev ni oglasil protest in akoravno je bil izvoljen soglasno. Poljubilo se je manjini VII. oddelka, kateri je prejel pretresavanje te volitve, trditi, da se je krog 100 prvotnih volilcev zadržavalo od volitve, in, čeravno se ni ničesar in nikakor dokazalo in čeravno bi tudi morebiti dokazana resničnost ugovora ne bila mogla več vplivati na izid volitve, kakor toliko, da bi bil namesto soglasno izvoljen z vsemi glasovi zoper 2, oglasila je vendar manjšina svoj predlog, je v zbornici zahtevala, da se o njenem predlogu prej glasuje in je tako dobila priliko, kričati o krivici, katera se ji godi po večini zbornice, zato, ker je ta volitev vkljub ugovora potrdila.

Na dalje vršila se je volitev predsednikov in izbran je bil za prvega predsednika dr. Smolka, za 1. namestnika predsednikovega grof Rih. Clam, za 2. pa levičar Chlumecky.

Nadalje izročilo se je zbornici osem predlogov, med temi grof Hohenwartov, da zbornica na prestolni govor odgovori z adreso in pa 2 interpelaciji, med tema ona viteza Groholskega zarad izganjanja avstrijskih državljanov iz Pruske.

Sklenila se je tudi izvolitev adresnega legitimacijskega in imunitetskega odseka.

Zdaj, ko so se klubi državnega zbora uže osnovali, mogoče je natanko številke navesti, po koliko poslancev spada iz vsake dežele k vsakemu obstoječih klubov:

Česka ima skupaj 92 poslancev, od teh spada: k nemško-avstrijskemu klubu 20, k češkemu klubu 55, k divjakom pa 3 poslanci.

Dalmatinska šteje 9 poslancev, ki so vsi udje Hohenwartovega kluba.

Gališka šteje 63 poslancev, katerih sta 2 uda Coroninijevega kluba, 54 udov poljskega kluba, 7 pa divjih.

Niže-Avstrijska ima 37 poslancev, od teh je: 21 udov nemško-avstrijskega kluba, 7 udov nemškega kluba, 1 ud Lichtensteinovega kluba, 8 pa divjih.

Gornje-Avstrijska šteje 17 poslancev, katerih je 5 pri nemško-avstrijskem, 2 pri nemškem, 9 pri Lichtensteinovem klubu, 1 pa divji.

Solnograška ima 5 poslancev, katerih sta 2 uda nemško-avstrijskega, 3 pa so udje Lichtensteinovega kluba.

Štajarska ima 23 poslancev, od katerih spada 8 k nemško-avstrijskemu, 8 k nemškemu, 4 k Lichtensteinovemu in 3 k Hohenwartovemu klubu.

Koroška ima 9 poslancev, od katerih je 5 pri nemško-avstrijskemu, 2 pri nemškem klubu, 2 pa divja.

Kranjska ima 10 poslancev, katerih sta 2 pri nemško-avstrijskem klubu, 8 pa jih je pri Hohenwartovem klubu.

Bukovina ima 9 poslancev, katerih so 3 udje nemško-avstrijskega, 5 Hohenwartovega kluba, 1 divji.

Moravska ima 36 poslancev, izmed teh je 19 udov nemško-avstrijskega, 1 ud nemškega, 1 ud Coroninijevega, 10 udov českega kluba in 5 divjih.

Šleska ima 10 poslancev, izmed katerih je 5 udov nemško-avstrijskega, 3 udje nemškega, 1 ud poljskega kluba, 1 pa divji.

Tirolska ima 18 poslancev, izmed katerih je 1 ud nemško-avstrijskega, 1 ud nemškega, 7 udov trentinskega, 1 ud Lichtensteinovega in 8 udov Hohenwartovega kluba.

Predarelsko ima 3 poslance, katerih je 1 ud nemško-avstrijskega, 2 pa uda Lichtensteinovega kluba.

Isterska ima 4 poslance, izmed katerih so 3 udje Coroninijevega kluba, 1 pa ud Hohenwartovega kluba.

Goriška ima 4 poslance, katerih eden je ud Coroninijevega kluba, 1 pa divjak.

Trst ima 4 poslance, izmed katerih se 3 udje Coronijevega kluba, 1 pa ud Hohenwartovega kluba.

Po tem spada na različne klube sledeče število poslancev:

Nemško-avstrijski klub	86	udov
Nemški klub	44	„
Klub „Trentino“	7	„
Coroninijev klub	10	„
Lichtensteinov klub	20	„
Hohenwartov klub	37	„
Češki klub	65	„
Poljski klub	55	„
Divjih je	29	poslancev
skupaj	353	udov

Udje Hohenwartovega kluba so: Borelli, Šupuk, Borčič, Klaič, Masovčič, Pavlinovič, Bulat, Poza, Vojnovič, Gödl, Raič, Vošnjak, Hohenwart, Poklukar, Šuklje, Klun, Obreza, Windisch-Grätz, Pfeifer, Hren, Czuperkovič, Styrcea, Grigorcea, Lupul, Zotta, Weisssteiner, Giovanelli, Spauer, Neuner, Sternbach, Rapp, Greuter, Katrein, Vitezič, Nabergoj, Tonkli, Valussi.

Prestolni govor.

Presvitli cesar otvoril je slovesno 26. dne u. m. državni zbor z naslednjim prestolnim govorom:

„Velečastita gospoda obeh zbornic državnega zbora!

Sledeč Mojemu klicu zbrali ste se v začetku nove dobe Vašega ustavnega delovanja okrog Mojega prestola.

Sporočujoč Vam pri vzprejemu Moj cesarski pozdrav in kličoč Vam dobro došli, nadejam se v zaupanji na Vsemogočnega, da bode Vaše delovanje — skozi vso sedaj otvorjeno zasedanje — plodovito in vspešno razvijalo se v blaginjo Avstrije in njenih narodov.

V tem upanji me utrjujejo mnogi dokazi dinastične udanosti in patriotizma, katere so mi skazovali poslednja leta na Mojih potovanjih vsi avstrijski narodi.

S hvaležnim srcem spominjam se vseh teh izjav, ki kažejo moč avstrijske državne zavesti.

V novem zasedanji čaka Vas rešenje mnogih važnih nalog.

Bliža se koncu čas, za kateri se je bilo določilo v sporazumljenji z ogerskim državnim zborom, koliko je treba plačevati za pokritje skupnih državnih stroškov. Baviti se bodete morali z novo pogodbo, kakor tudi z vprašanjem o carinski in trgovinski zvezi, katera se je bila z nova sklenila 1878. l. z Mojo vlado dežel ogerske krone.

Te za narodno-gospodarske razmere obeh delov države tako važne zadeve bodete dobro pretresli in rešili je v duhu pravice in zmernosti.

Da se po potrebi popolni brambena sistema države, predložil se bode Vam zakon o organizaciji narodnega opolčenja (črne vojske).

Ta naprava bode, ne da bi v miru prebivalstvu kake žrtve nalagala, vojne sile, kar jih je za resne slučaje na razpolaganje, tako izobrazila, da bodo vojnim silam drugih držav primerne in da bodo stalno poviševale obrambo in mogočnost države.

Oskrbovanje vdov in sirot vojaških osob bode se uredilo zakonom in tako odpomoglo jako čutni potrebi.

Skrbeč za občno in poklicu primerno izobraženje bodete podpirali Mojo vlado v njenem prizadevanji, da se uvaževaje izkušnje, mladež, ki tako mnogobrojno sili v srednje šole, napeljava bolj k onim obrtnim učiliščem, katera so določena v povzdigo obrtnije,

Moja vlada bode Vam predložila spremembe carinskih tarifov, ki imajo zboljšati položaj obrtnije in kmetijstva na domačih trgoviščih.

Tudi si bode Moja vlada prizadevala, kedar bode sklepala trgovske pogodbe, da se za izvoz določenim izdelkom ohranijo sedanja inozemska trgovišča in se kolikor možno razširijo.

V soglasji s trgovsko-politiškimi naredbami obračala bode državna uprava vso pozornost na to, da se produktivna delavnost povzdigne in domače delo ščiti.

Istotako bode vlada, katera ima v svojih rokah obširne in važne državne železnice, skrbela za ta mogočna pospešila narodnega blagostanja.

Da olajša grajenje lokalnih železnic, predložila Vam bode vlada pravočasno primerne predloge.

Zopet se bode lotiti dela, da dovršite večje kodifikacije v pravosodnem zakonodajstvu; pri tem se pa ne smejo več odlašati ona zboljšanja obstoječih zakonov, katera so nujno potrebna.

Lani je bilo treba, da se je proglasilo izjemno stanje v posamičnih sodnjih okrožjih zaradi anarhistiških zločinov.

Da se bodo mogla vspešno preprečiti ta prevratna prizadevanja in razveljaviti izjemne naredbe, predložil se Vam bode poseben načrt zakona.

Spremembe v carinskem in obrtnem zakonodajstvu, katere so se sklenile v poslednjih zasedanjih, in potrebni začetki, da se zboljša stanje delalcev, so važni koraki k uresničenju znamenitih gospodarskih in socijalnih nalog.

Baviti se bodete morali z daljšimi reformami v tem delokrogu in pri tem se pravično ozirati na vsestranske interese. Nadejam se, da bodete te reforme, katere izvirajo iz resničnih potreb prebivalstva in gledé važnosti presegajo raznovrstne strankarske boje, temeljito pretresovali in prav ocenjevali.

Ako prav rešite to nalogo, zagotovljena Vam je moja hvaležnost in hvaležnost prebivalstva.

Nadejam se, da bodete pritrdili predlogam Moje vlade o zavarovanji delavcev proti nezgodam in boleznim, o urejenji zadružnih skladnic.

Načrt zakona o podedovanji kmetskih posestev srednje velikosti, kateri se bode Vam predložil, ima namen ohraniti in okrepčati za družbinski in gospodarski red važen del prebivalstva.

O razmerah tacih kmetij v posamičnih deželah se je obširno poizvedovalo in Vi bodete s skorajšnjim sklepanjem o tem zakonu pomogli deželnim zborom, da bodo obračali potrebno pozornost tej vetvi deželne kulture.

Povodnji so poslednja leta pokazale, da je nujno treba začeti regulovanje rek v raznih deželah, zlasti pa v Mojem kraljestvu gališkem, katero so po gostem zadela taka opustošenja.

Vlada se bavi s potrebnimi poizvedovanji in bode Vam predložila predloge, kedar bodo poizvedovanja dovršena.

Moja vlada se bode vedno ozirala na položaj državnih financ pri uporabi potrebnih sredstev v zadovoljenje mnogoterih javnih interesov.

Nadejamo se, da bodete tudi Vi pri pretehtovanji mnogoterih interesov in želj se vedno ozirali na državne dohodke in da bodete smatrali za patrijotično dolžnost, krepko podpirati vlado v njenem prizadevanji, da se doseže ravnotežje v državnem gospodarstvu.

Naše razmere z inozemskimi vlastmi so jako povoljne in vse vlasti so složne v prizadevanji, da se ohrani mir, katerega vsi tako potrebujemo.

Častita gospoda obeh zbornic državnega zbora! Trajna naloga Moje vlade bode, da čuvajoč enotnost in mogočnost države enako skrbi za duševne in gospodarske interese vseh Mojih dežel in narodov.

Tem gotovejše smem se nadejati, da bodete podpirali ta prizadevanja, ker se udeležujejo ustavnega dela zastopniki vseh Mojih narodov in je tedaj izključeno enostransko pretehtovanje njim v pretres izročenih vprašanj.

Pri tem naj Vas vodi oni duh zmernosti, ki je najgotoveje poroštvo vspešnega delovanja, duh točnega in strogega, pa stvarnega pretresovanja, kateri je edini sposoben, z zmernim in vztrajnim dovršenjem postavodaje doseči vspehe in zagotoviti ustavnim napravam stalno vrednost.

Blagoslov Vsemogočnega vodi naj Vas pri Vašem delu!“

Naši dopisi.

Z Dunaja 10. okt. — Razmere med strankami drž. zbora razvidite iz posebnega sestavka, ki s številkami kaže, koliko pristašev šteje vsak klub oziroma koliko poslancev ostalo je izvan zvez klubovih. — Tukaj še nekaj o notranjem gibanji med strankami, ki se posnamejo iz zadnjih dogodeb.

Med desnico in levico pomenljiva je gotovo ona oseba, ki se je uže zadnje dve leti zborovanja nezadovoljna gibala med desnico in levico, namreč dolgoletni ministerski kandidat Lienbacher, ki je bil zadnji čas popolnem odpadel od desnice izrekši: „da je izstop njegov iz Lichtensteinovega kluba sad najglobokejšega prepričanja“. — Ravno ta mož je sedaj zopet ud ravno imenovanega kluba in iz tega bi se znalo zopet sklepati, da se je njegovo „notranje“ prepričanje zopet presukalo.

Levičarski listi in izrekoma „Neue fr. Presse“ od včerajšnjega dne sodi, da L.-jev opetni vstop v Lichtensteinov klub pomeni, da klerikalna stranka pripravlja temeljito premembo šolskih postav z namenom odpraviti sedanja prostodušna načela in šolo izročiti po izgledu prejšnjih postav bolj v cerkveno oblast. — Šolsko vprašanje, trdi se, je sedaj dejano na dnevni red in v ta namen združili so se zopet vsi, sicer še tako različni elementi klerikalne stranke. — Kar dalje znači razmere med desnico in levico, so razprave zarad volitev v delegacijo. Češki in konservativni veliki posestniki s Češkega ponudili so nasprotnikom svojim iz češke dežele kompromis, da hočejo njim izmed 10 mandatov prepustiti 4, ako tudi nasprotna stranka na Moravskem, kjer ima ona v velikem posestvu večino, desnici prepusti vsaj en mandat.

O tej ponudbi posvetovali so se levičarski poslanci iz kurije velikega posestva Moravskega in Češkega. Moravski levičarji izrekli so se vsled pritiska tamošnje

srednje stranke brezpogojno zato, da se desnici moravskih velikih posestnikov prepusti en mandat in pa mesto enega druzega namestnika. — Pri razgovoru stavil je ta predlog grof Dubski, zagovarjali pa so ga Chlumecky, Weeber, Promber, Skene, Proskovetz, Neuwirt in Sturm. — Pri razgovoru med leviškimi velikimi posestniki iz Českega je sicer tudi Russ predlagal, naj bi se ponudba sprejela in se zbrali 4 delegati izmed njihovih pristašev, toda po razgovoru, katerega so se vdeležili Hallwich, Knotz, Scharscmid in Nitsche, ostal je predlog Rusov z 4 glasovi v manjšini. Ker so pa moravski véliko-posestniki pogoj kompromisa sprejeli, bodo se ga prej ko ne desničarji pri volitvi sami tudi dejansko držali s tem, da izmed sebe volijo samo 6 delegatov, in ako se levičarji volitve vdeležé, oni morejo uže pri prvi ali vsaj pri drugi volitvi izbrati iz svoje srede 4 delegate. — Ako bi levičarji nikakor ne hoteli tudi dejanskega kompromisa ne, tedaj bi se celó volitve ne smeli vdeležiti in pred volitvijo izjaviti, da tudi mandatov nikakor ne sprejmejo.

Prihodnjo sredo videli bodemo, jeli je beseda kompromis v resnici levičarjem tako pristudena, kakor vlada Taaffejeva, v čegar programu so kompromisi prav za prav jedro. — Od tod tudi med levičarji toliki strah pred kompromisi, ki imajo v politiki vseh narodov največjo važnost. Levičarji ravno nočejo, da bi se avstrijski narodi prostovoljno med seboj pomirili, nočejo takega venčanja Taaffejeve politike.

Iz Postojne. — Slavni komisiji postojinske „Jame“ došel je 10. dne t. m. od Najvikšega cesarskega dvora ta-le dopis:

„Nj. c. kr. Visokost, presvitla cesaričina nadvojvodinja Stefanija izvolila mi je dati nalog, da izrečem slavni komisiji „Jame“ za poslani Jej iztis Schmidovega opisa „Jame“ in za tintnik v Njenem Najvikšem imenu srčno zahvalo.

Laksenburg 9. oktobra 1885.

Bombelles m/p.“

Iz Ljubljane. — **Kmetijsko predavanje** ima tajnik c. k. kmetijske družbe gosp. Gustav Pirc v nedeljo 18. t. m. v Gradu (na Bledu) po popoldanski službi božji v šolskem poslopji.

— **Med vodstvom južne železnice in pa onih državnih železnic** pričele so se iz novega obravnave zarad porabe južno-železniške proge med Ljubljano in Divačo. Od vspeha teh razgovorov bo odvisno, jeli bo država primorana med Škofjo Loko in Divačo delati novo, popolnem prosto zvezo svojih železnic, katera jim bo odprla neodvisen promet od severa do jadranskega morja. Uže naprej pa je gotovo, da je za neodvisen promet na državnih železnicah najti le v zvezi državnih železnic po progi Škofja Loka — Divača.

— **† Gospa Josipina Terpinčeva**, posestnica grajščine na Fužinah pod Ljubljano, udova pokojnega gosp. Fidela Terpinca, dolgoletnega predsednika c. k. kmetijske družbe kranjske, umrla je pretekli teden dne 6. t. m. zvečer na Fužinah. — Pretekli petek spremili so jo kmetovalci z bližine njene grajščine in sorodniki, prijatelji in častitelji ljubljanski s Fužín v Ljubljano, kjer se je v stolni cerkvi blagoslovilo njeno truplo, dalje pa k sv. Krištofu k večnemu pokoju spremilo, kamor je pokojna gospa v visoki starosti 82. let tako hitro sledila svojemu bratu, nezdavnej umrlemu gosp. Valentinu Zeschkotu. Naj v miru počiva blaga pokojnica!

— **Imenovanje in premeščenje.** Za vodjo novomeške gimnazije imenovan je gosp. Senekovič, profesor na tukajšni realki, za okrajnega sodnika v Kranj premeščen je gosp. F. Staré, za okrajnega sodnika na Brdu pa je imenovan gosp. Polec, dosedaj pristav c. k. okrajne sodnije Kamniške.

— **Vinska letina** je letos v obče nenavadno dobra. Malo se je sicer pridelalo na Krasu in v vipavski dolini, pa tudi po Dolenjskem v onih vinogradih, katere je minulo leto ali letos zadela nesreča po toči. — Enaka je tudi na Štajerskem. Povsod pa se letošnji pridelek odlikuje po posebni dobroti enako na kranjskem, Štajerskim, Primorskem, Dalmatinskem, Hrvatskem, Ogerskem in Avstrijskem, pa tudi gledé množine se v obče sme letošnje leto šteti med bogate, tako, da si morejo vinorejci opomoči, ker se jim povrne zguba in škoda dolge vrste preteklih let.

— **Na tržaški gimnaziji** je, kakor poroča „Edinost“, letos vpisanih okolo 150 Slovencev in Hrvatov, tedaj približno polovica vsih učencev.

Za slovenščino je odločenih prav malo ur na teden in to tako, da se je uče učenci 2. 4. 5. in 6. razreda skupaj in to popoludne po dokončanem vsem drugem podučevanji.

„Ed.“ pravi, vidi, se da ima slovenščina uže prostora, — pa — za vratmi!

— **„Novomeško okrajno glavarstvo“**, zemljepisno zgodovinski opis. Sodelovanjem učiteljev novomeškega okraja spisal O. Florentin Hrovat, šolski voditelj in načelnik okrajne učiteljske knjižnice v Novem mestu („Ponatis iz Slovenca“) imenuje se ravno kar na svitlo prišla, 80 strani obsegajoča knjižica, v „Katoliški tiskarni“ v Ljubljani. Knjižica podaja slovenskemu občinstvu mnogo prav zanimivega krajepisnega in zgodovinskega gradiva iz novomeškega okraja.

— **„Kmetom v pomoč“** imenuje se izvrstna knjižica, ponatisnjena iz uvodnih člankov „Slovenčevih“ ravno tega naslova. Pisatelj jim je dobro znani župnik č. g. Ivan Belec v Fužinah (Weissenfels), založila jo je pa „Katoliška Tiskarna“ v Ljubljani. Knjižica obsega 144 straní in veljá 25 kr., po pošti 5 kr. več. Kdor jih vzame 10, dobi 1 po vrhu. Knjižica je v tej stroki nekaj posebnega, ker je do sedaj v slovenskem jeziku še nismo imeli. Gospod pisatelj se je mnogo trudil pri sostavi te knjige in na čast mu bodi rečeno, da je tudi svoj namen dosegel, V njej podal nam je nekaj, kar se bode posebno tistim prilegalo, katerim je na srci žalosten razpad našega kmetiškega stanú in bi mu radi kvišku pomagali. Naj se to tudi ne bode takoj doseglo — razpad in rast se godi polagoma — a stanje se bode vsakemu pojasnilo, kdor bode knjižico čital z marljivostjo in razumom. Zato knjižici želimo prav mnogo razširjenja.

— **Krajcarska podružnica „Narodnega Doma“ v Ljubljani.** Oddaja knjižic, krajcarskih in desetkrajcarskih, napreduje dosledno in vidno; razposlanih je sedaj nad 300, za primeroma kratko dobo dobrih treh mesecev gotovo ne malo število. Tudi pretečeni teden dobili smo vrnenih dvoje polnih krajcarskih knjižic, in sicer iz Ljubljane, kar nam je zeló ljubo, ker gotovo ne bo ostalo brezvspešnega vpliva na gg. nabiralce po deželi. Ti knjižici sta: št. 148 (poverjenik g. E. L.) in št. 251. Zadnjo omenjenih izplačal je rodoljub g. S. P. sam, za kar mu bodi še posebna zahvala. To zgodilo se je med prvimi osmimi polnimi knjižicami (toliko namreč nam jih je do sedaj došlo razpečanih) že v drugič; da bi se le pogostokrat ponavljalo. Dobili smo tudi od dveh strani veselo zasebno vest, da se nam je prav v kratkem nadejati prvih razprodanih desetkrajcarskih knjižic.

Še nekaj nam je v mislih. Za časa loterije na korist zakladu za zgradbo „Narodnega Doma“ v Ljubljani oglašale so se prav pridno po srečkah občine in razline društva ter jih kupovale tu pa tam celo v zeló velikem številu. Slavnemu občinstvu bo gotovo še v

živem spominu, da se je na ta način razpečavalo precej znatno število sreček. Ali bi ne bilo mogoče, da bi začeli taki zavodi in društva, v prvi vrsti naše čitalnice in bralne društva, pridno segati po knjižicah, bodi-si že krajcarskih ali pa tudi desetkrajcarskih? — Hvaležna naloga, ki se popolnoma strinja ž njihovimi nameni.

Vsem onim, ki so nam na ta ali oni način k temu pripomogli, da si je naša ideja priborila zdravih in trdnih tal, na podlagi kterih nam bo mogoče v prihodnje vspešno nadaljevati in zidati, najtoplejšo zahvalo. Naj bi našli še več posnemalcev, ki naj blagovolé pošiljati oglasila za poverjeništva in nabrane doneske blagajniku upravnega odbora društva „Narodni Dom“, g. dr. Josipu Starétu v Ljubljano.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Državni zbor zboroval je pretekli petek, ne da bi bil volil komisijo za državne dolgove; ta točka dnevnega reda odstavila se je, ker dogovori z gosposko zbornico zarad onih udov, katere ona pošilja v to komisijo, še niso bili dognani. Seja za volitev delegacij, odmenjena za tekoči teden, pa se je preložila na sredo. — Gledé volitev v delegacije opozarjamo častite čitatelje na naš dopis z Dunaja. Delegacije pričnejo, kakor znano, svoje zborovanje 22. dne t. m., pa se govori v nekaterih krogih, da bode državni zbor tudi poleg delegacij še zboroval, v bolj podučenih krogih pa se trdi, da tega ne bo treba. Odseki državnega zbora začeli so svoje delovanje.

Ker grof Hohenwart ni prevzel volitve v budgetni odsek, izvoljen je bil za predsednika tega odseka grof Rihard Clam, za predsednika obrtnijskega odseka namenjen je dr. Hausner, ker se je večina odbornikov odločno izrekla proti izvolitvi prejšnjega predsednika Zallingerja. Legitimacijski odsek izbral si je za predsednika grofa Fr. Kinsky-ja, in ta odsek razdelil si je uže tudi svoj posel in to tako, da so levičarji dobili poročila deseterih volitev, ostalih 21 pa udje izmed desnice.

Ena dalmatinskih oporečenih volitev (dr. Klaič) izročila se je levičarjem, ostale 4 pa dr. Poklukarju. — Dr. Kusy prevzel je precej ostro oporečene volitve dr. Süssa in Auspitza, zoper katere se ugovarja, da so se glasovi kupovali.

Dunajski demokrati obrnili so se v zbornici zoper vlado izrekoma trgovinskega ministra, zakaj ne izvrši razsodbe upravne sodnije gledé cestnih železnic (tramvaj) v dunajskem mestu.

Hrvatska. — Vojska, katero je pravna stranka hrvatski vladi napovedavala zarad kameralnih pisem, bíla se je preteklih štirnajst dni v hrvatskem deželnem zboru. Pristaši Starčevičevi napadali so hudo vlado in bana, ta pa je precej neukretno zagovarjal postopanje vladino rekoč, da Hrvatska ni bila v poštenem posestvu onih pisem. Po teh besedah nastal je pa v zbornici grozovit krik, pristaši Starčevičevi obrnili so se proti sedežu banovemu, ki se jim je umikal in konečno tudi umaknil iz zbornice. Pristaši narodne stranke branili in zakrivali so bana v zbornici, ko jo je pa zapustil, spremljali so ga z živio-klici v njegovo stanovanje. Seja se je sklenila, v drugi seji pa je bilo 6 pristašev Starčevičevih zarad razžaljivega govorjenja in vedenja iz zbornice izključenih za 60, deloma 30 sej, kar pomenja skoraj več, kot pa izreči, da dotični poslanec izgubi svoj mandat.

Zarad vedenja banovega pa je stavila stranka prava ojster predlog, da naj se cesar prosi, odpraviti tega bana, ker je po svojem žaljivem govorjenji zoper narod hrvatski nemogoč postal v deželi.

Tudi neodvisna narodna stranka stavila je blizo tak predlog, samo da je bil izražen v mirnejih besedah. Predsednik zbornice pa je naznanil, da je sodniji ovadil ona dva poslanca, katera sta hotela v zadnji seji napasti bana. Predlogi, stavljeni zoper bana, prišli so v obravnavo, in Starčevičani, kakor tudi pristaši neodvisne narodne stranke napadali so zopet silovito besedovanje in dejanje banovo, pristaši vladini pa so bana zagovarjali in branili, kakor bi celó drugače ravnati ne bi bil mogel. Ko se je večini zdelo govorjenja dosti, predlagali in sprejeli so konec razprave, dvema Starčevičancema dodalo se je zarad ojstrega govorjenja še izključenje od daljnih 30 sej in Hrvatska bila je zopet mirna. Drug avstrijski svét pa vendar-le sodi, da je brezkončnega in brezozirnega ravsanja in postopanja na Hrvatskem preveč.

Akoravno se postopanje Starčevičanov ne odobrava, obsoja se pa v drugih avstrijskih krogih izzivljajoče postopanje sedanje ogerske vlade nasproti Hrvatom, povdarjajoč, da so poprej pravdo zarad dvojezičnih grbov, sedaj pa pravdo zarad kameralnih pisem Madjari prav namenoma in brez vse potrebe z žaljenjem hrvatskega narodnega čuta vrgli med svet. To se Madjarom toliko bolj zamerja, ker je njihovo vedenje nasproti Srbom, Slovakom in Rumuncem tudi prav tako, in po javnih glasovih soditi čas ni daleč, da bo tako brezozirno in razžaljivo vedenje vzrok velikanskega prevrata, ki bo enako poguben madjarskemu šovinizmu, kakor nevaren za miren razvoj vse države.

Zadnje dni bile so v hrvatskem zboru te malo prijetne razprave končane, predlogi obrnjeni zoper nespretnega bana zavrženi, zborovanje deželnega zbora hrvatskega pa pretrgano za 14 dni, med katerimi bodo odseki izrekoma budgetni odsek nadaljevali svoje delovanje.

Česka. — Dogodbe zadnjega poletja na Českem dale so tamošnjim nemškim prenapetnežem povod, z interpelacijo udrihati po Čehih in po vladi zarad preganjanja Nemcev. Tudi češki poslanci izrekli so se zoper one javnemu miru nevarne dogodbe naglasujoči, jeli noče vlada enako strogo postopati zoper žaljivce českega, kakor zoper one nemškega naroda v deželi.

Deželna vlada stopila je v delovanje s tem, da je razpustila mestni zastop Kraljičinega dvora. To je, kakor se čuje nekaj zadostenja za tam s kamenji napadene nemške turnarje; kedar se pa vlada obrne tudi zoper nemške rogovileže v češki deželi, potem pa krika v zatiranji nemštva v deželi ne bo konca ne kraja.

Telegram „Novicam“.

Z Dunaja 14. oktobra ob 1. uri 10 minut popoludne.

Minister Dunajevski predložil je proračun za l. 1886., ki rednega gospodarstva kaže presežek par sto tisoč gold., izrednega pa primanjkljej 6 milijonov, ki se pokrijejo z izrednimi presežki tekočega leta (plačil severne železnice). Delegati izvoljeni so: za Kranjsko Hohenwart, namestnik Klun, za Goriško Tonkli, namestnik Valussi; obrtnijski odsek izvolil si je za načelnika Hausuerja, davkovski pa dr. Poklukarja. Začetek adresne razprave v soboto.

Odgovorni vrednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.